

**Posudek oponentky
na diplomovou práci studentky Lucie Vodrážkové
na téma „Nutná obrana“**

Zaměření diplomové práce, její základní koncepce a systematika

Předložená diplomová práce se zabývá tématem nutné obrany. Ačkoliv o tomto tématu bylo napsáno již mnoho a soudy se jím nespočetněkrát zabývaly, je vhodné je stále připomínat, a to zejména s ohledem na nedostatečnou úroveň právního povědomí o tomto institutu mezi širokou veřejností.

Autorka ke zvolenému tématu přistoupila čistě z trestněprávního hlediska. V rámci první kapitoly vymezuje základní složky nutné obrany (zejména otázky definice „útoků“ a kvalitativních možností obrany proti němu). Druhá kapitola pak obsahuje povšechné pojednání o okolnostech vylučujících protiprávnost v případě jednání, která by jinak naplňovala skutkovou podstatu trestného činu. Ve třetí kapitole nabízí autorka stručný historický exkurs do právní úpravy nutné obrany na našem území od dob říšského trestního zákoníku z roku 1852 až po současnost. Čtvrtá kapitola pak představuje komparační studii slovenské a německé právní úpravy nutné obrany. V závěru (pátá kapitola) pak autorka shrnuje svá zjištění a naznačuje své úvahy *de lege ferenda*. Práce obsahuje též tradiční seznam použitých zdrojů a resumé v anglickém jazyce.

Hodnocení struktury práce a úrovně zpracování

Zvolená struktura práce je v souladu se zásadami pro zpracování vymezenými v jejím zadání. Zvolená struktura je v základních obrysech správná a adekvátní, nicméně ve vnitřním členění jednotlivých kapitol se již objevují určité nedostatky, kdy určité téma je izolovaně a nekoncepčně traktováno na více místech zároveň, popř. příslušné pojednání je podivně rozděleno. Uvedený nedostatek se vyskytuje např. na následujících místech: str. 16, kde na část textu nadepsanou „Útok přímo hrozící a trvajících“ (která již obsahuje určitý náznak vymezení „trvajících“ a „hrozících“ útoku, včetně citace judikatury) navazuje text nadepsaný „Útok trvajících“ a poté „Útok přímo hrozících“, kde jsou tato témata rozebírána znovu; str. 19 a 33, kde je paralelně řešena otázka možnosti nutné obrany proti trestně neodpovědnému útočníkovi (na str. 19 je tato otázka jen lehce zmíněna, na str. 33 je rozebrána podrobněji, ale z hlediska systematiky celé práce by řešení této otázky patřilo spíše na str. 19). Pochybnosti o zvolené systematice vyvolává např. i to, že o problematice intenzivního excesu autorka pojednává rovněž v kapitole 1.5 (Ukončení nutné obrany), kam tato otázka logicky nepatří, místo aby se jí věnovala v plném rozsahu již v kapitole 1.4 (Přiměřenost obrany). Rovněž mi zůstává nejasné, proč autorka zařadila do kapitoly 2.3 na str. 31 opětovně definici a základní aspekty nutné obrany, ačkoliv tématu nutné obrany byl věnován prakticky celý text před uvedenou stranou (*nota bene* obsahuje-li toto „zdvojené“ vymezení faktické chyby – srov. níže).

Nedostatky ve struktuře lze přičítat nezkušenosti autorky a lze je do jisté míry tolerovat. Za závažnější však považuji některé odborné nedostatky:

- na str. 12 ve druhém odstavci autorka na konkrétním příkladu uvádí, že pokud se pachatel násilím zmocnil obráncovy věci a utíká s ní pryč a obránce na něj vystřelí z kuše, jednalo by se jednoznačně o extenzivní exces z mezí nutné obrany z důvodu absence trvajících útoku na chráněný zájem – je však obecně přijímáno, že dokud zloděj „utíká“, tak útok

na chráněný zájem (zde majetek) trvá a je možno proti němu zakročit (v autorkou zmíněném případě by se tak mohlo jednat spíše jen o exces intenzivní)

- za nešťastné považuji i to, že autorka opakovaně zmiňuje nutnost „přiměřenosti“ nutné obrany (např. str. 12 třetí odstavec), ačkoliv – jak ostatně vyplývá i z jiných kapitol posuzované práce – nutná obrana může být i nepřiměřená, dokonce i zjevně nepřiměřená, neboť reprobována je toliko zcela zjevná nepřiměřenost
- na str. 26 dole zmiňuje autorka v souvislosti s analogickou aplikací důvodů vyloučení protiprávnosti nutnost respektovat zásadu *in dubio pro reo*; zde ale upozorňuji, že se – jak ostatně i sama autorka zmiňuje – uvedená zásada použije pouze v případech pochybností o skutkovém stavu, nelze ji však užít při pochybnostech o právním hodnocení; zjištění, zda konkrétní jasně zdokumentovaný čin byl protiprávní, nebo nikoliv, je ale otázkou právní, takže zde samozřejmě žádné *in dubio pro reo* nepřichází v úvahu (naopak, u soudu pak platí zásada *iura novit curia*)
- na str. 28 autorka sice odkazuje na definici pojmu „zbraň“ podle trestního zákoníku a podle zákona o Policii ČR, avšak z těchto dvou do značné míry odlišných definic již nevyvodí žádný závěr ve vztahu k § 32 trestního zákoníku; navíc i samotná citace ze zákona o policii ČR je neúplná (jsou i jiné zbraně než střelné, bodné a sečné)
- na str. 29 pak v rámci pojednání o případech, kdy je policista oprávněn podle zákona o policii ČR použít zbraň, autorka cituje ze „starého“ zákona o policii ČR z roku 1991 (na místo aktuálního zákona z roku 2008)
- na str. 31 autorka předestírá, že nebezpečí, proti němuž lze použít nutnou obranu, může mít původ v přírodních silách, nepoštvaném zvířeti apod., což by tedy spíše odpovídalo situacím řešeným v rámci institutu krajní nouze (nutná obrana se použije toliko proti útoku, tj. projevu živého člověka)
- na str. 33-34, v rámci pojednání o „svolení poškozeného“ jakožto okolnosti vylučující protiprávnost, autorka zcela nekoncepčně vkládá pojednání o institutu souhlasu poškozeného s trestním stíháním, který ale nemá nic společného s protiprávností posuzovaného činu, ale může mít vliv pouze na možnost pachatele takového činu trestně stíhat (je-li trestní stíhání vyloučeno, samozřejmě tím nedojde ke zhojení protiprávnosti předmětného jednání, „pouze“ za ně nebude možno pachatele potrestat)

Na některých místech pak spatřuji i nedostatky ve vnitřní konzistenci autorčiných myšlenek a závěrů, kdy např. na str. 56 uvádí, že by se česká úprava definice nutné obrany mohla inspirovat právní úpravou německou, kterou však o několik stránek dříve (konkrétně na str. 53) hodnotí ve srovnání s českou úpravou spíše kriticky.

Jako perličku bych pak poukázala na autorčin odkaz na „nedávný případ napadení muže v obchodním centru (ve městě Šumperk), kterému přihlíželo plno lidí a nikdo mu nepomohl“; autorka zde bohužel neuvedla, odkud tuto informaci čerpala (např. odkazem na internetový článek). Doplnuji tedy, že případ, na který autorka zřejmě upozorňuje, se stal 11. března 2013, avšak nikoliv v Šumperku, ale v 45 km vzdáleném Jeseníku. O napadení v Šumperku jsem bohužel žádnou zprávu nenašla (zde je prostor pro autorku k vysvětlení v rámci obhajoby).

Hodnocení formálních aspektů práce

Práce je přehledně členěna na jednotlivé kapitoly, autorka zde vhodně pracuje s poznámkovým aparátem. Rovněž rozsah zdrojů, z nichž autorka čerpala, hodnotím jako adekvátní. Práce však vykazuje nezanedbatelné množství jiných formálních nedostatků. Pravopisné chyby se sice prakticky nevyskytují, výskyt písařských chyb je rovněž vcelku

sporadický, avšak častější nedostatky se objevují v oblasti interpunkce (větné čárky buď absentují, nebo naopak přebývají). Některé své myšlenky autorka formuluje poněkud těžkopádně a místy používá neadekvátní lexikum (např. str. 24 čtvrtý řádek prvního souvislého odstavce – „řádit“). Používání zkratk nebo zkratkových slov je v rámci práce nekonzistentní, některé zkratky nejsou nikde zavedeny či vysvětleny. Kuriozitou je též uvedení zákona č. 141/1961 Sb., zákona č. 40/2009 Sb. a zákona č. 300/2005 Z. z. mezi knižními zdroji (srov. str. 59). Na několika místech užívá autorka při výkladu druhou osobu množného čísla, což není u odborných prací obvyklé. Citace internetových zdrojů neodpovídají normě.

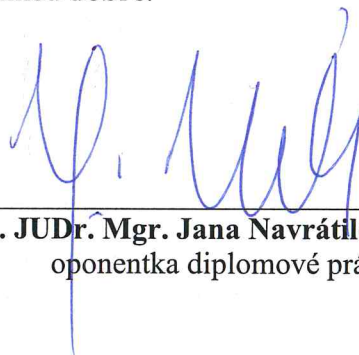
Závěr a náměty pro obhajobu

Předložená práce se zabývá velmi aktuálním a užitečným tématem, avšak její celkovou úroveň hodnotím v mnoha ohledech spíše jako podprůměrnou. Práce vykazuje deficity jak z hlediska vnitřní struktury, tak i z hlediska odborného. Místy je autorčin výklad veden poněkud nekoncepčně a je poměrně obtížné jej sledovat. K tomu pak přistupují i výše konkretizované nedostatky formální. Ve svém souhrnu tak práci nelze hodnotit jako příliš zdařilou.

Přes uvedené deficity se však domnívám, že práce může posloužit jako podklad pro úspěšnou obhajobu, pokud při ní autorka prokáže náležitou úroveň znalostí zvoleného tématu. V průběhu obhajoby by autorka mohla více rozvést aktuální trendy v řešení otázky možnosti použití nutné obrany vůči osobě trestně neodpovědné a zaujmout k nim své stanovisko, popř. toto stanovisko doplnit i úvahami *de lege ferenda*.

V závislosti na průběhu obhajoby tak po zohlednění všech výše uvedených skutečností předběžně navrhuji klasifikaci předložené práce známkou **dobře**.

V Plzni dne 30. dubna 2013

doc. JUDr. Mgr. Jana Navrátilová, Ph.D.
oponentka diplomové práce